

формах і типах зв'язку між словами; оцінну (з урахуванням різних аспектів оцінки); орієнтувально-селективну, що забезпечує орієнтування в ситуації з метою вибору мовних засобів; інтерпретаційну, яка реалізується у двох аспектах – внутрішньомовному і міжмовному (в обох випадках ідеться про інтерпретацію мов. явищ); регулятивно-керівну, що виступає у вигляді механізмівзворот, зв'язку (здійснює контроль за мовленнєвими операціями і забезпечує оцінку висловлення з погляду відповідності чинним нормам).[3] Можемо сказати, що мова - є не лише засобом спілкування. Вона тісно пов'язана з культурою народу який спілкується цією мовою [3].

1. Ментальні моделі. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Ментальні_моделі

2. Горювий В. Ментальні фактори організації сучасної інформаційної діяльності. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1064:mentalni-faktori-organizatsiji-suchasnoji-informatsijnoji-diyalnosti&catid=127&Itemid=460

3. Мовна свідомість. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мовна_свідомість.

Симоненко Вікторія Василівна
здобувачка вищої освіти 2-го курсу,
група ЮД-948, юридичний факультет
Науковий керівник:
Ядловська Ольга Степанівна
к. іст. н., доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОВИ ТА МЕНТАЛЬНОСТІ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Протягом ХХ століття дефініцій «ментальність» та «національний характер» знаходяться в полі зору вивчення науковців і на перетині різних дисциплін. Серед чинників формування нації окремо виділяють мову як своєрідний етнічний ідентифікатор та, одночасно, фактор консолідації нації. Саме такий підхід є актуальним і для розвитку та стовнення української нації.

Ментальність – це національний тип світовідчуття, який ґрунтується на мовних образах і символах (часто підсвідомих), що зумовлюють стереотипи поведінки, психічні реакції, оцінку певних подій чи осіб, ставлення до навколишньої дійсності. Реалії сьогодення в Україні вказують на необхідність мовно-ментального підходу в різних сферах суспільного буття: економіці, політиці, державотворенні, педагогіці, в процесі виховання і

навчання дітей. Для того, щоб обґрунтувати важливість мовно-ментального фактору для сучасних суспільних процесів в Україні, необхідно з'ясувати суть ментальності в історичному контексті. Як зауважив І. Огієнко: «Мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, ступінь нашої свідомості... Мова – душа кожної національності, її найцінніший скарб... Мова – це не тільки простий символ розуміння, бо вона витворюється у певній культурі, у певній традиції. В такому разі мова – це найясніший вираз нашої психіки, це найперша сторожа нашого психічного «Я» [1].

Визначний український мовознавець А. Бурячок влучно підмітив, що «завдяки мові нормально функціонує її організм як політично, так і економічно, і культурно. Мова – найголовніший чинник консолідації нації, її основна ознака... Втрачаючи мову, людина тим самим перестає бути членом мовної, а отже, етнічної спільноти... Рівень розвитку рідної мови відображає рівень духовного розвитку нації...». На єдиній мові, насамперед рідній, історично формується нація як спільнота переконаних однодумців, які закладають гарантію патріотичної єдності з метою розвитку власного політичного утворення, нормативних актів і технології діяльності державних інституцій. Мова – твердиня народу й визначальна ознака нації, скарбниця її культурних надбань, засіб спілкування та консолідації суспільства. Питання мови – фундаментальне й перехідне для кожного українця. Головною рушійною силою здобуття українцями своєї держави була потреба в самозбереженні, де мові відводилося вирішальне значення. І кожна держава, по суті, стає тим самим механізмом самозахисту, який покликаний боронити, підтримувати всіх, хто причетний до єдиного національного організму. Саме необхідність національного відродження, як і повнота функціонування рідної української мови, всіх нас об'єднала, коли ми виборювали право на свою державу [2].

Необхідно відзначити, що в історії українського націєтворення українська мова відіграла особливу роль – незалежно від того, який основний чинник вкладається в поняття «українська нація» – етнічний чи політичний. Відповідно до етнічної концепції, українська мова забезпечувала цілісність української спільноти й виступила одним із основних об'єднавчих чинників при творенні української нації. Про українську мову як інструмент формування української політичної нації писав Ю. Шевельов: «Після свого створення літературна мова перетворилася на гасло, знамено, мету. Наприкінці ХІХ ст. український національний рух був спрямований передовсім на питання культури, освіти, літератури. Ці питання переростали в політичні проблеми» [3]

Культурно-мовний чинник у становленні української політичної нації є принциповим питанням. Українська політична нація постає на основі цінностей корінного українського етносу, його мови, символіки, звичаїв, традиційних атрибутів державності. Виходячи з цього українська мова, як мова найбільшого, автохтонного етносу України, має бути мовою

громадянства – державною мовою. Крокуючи до мовної спільності, нація буде здобувати додаткові підстави для усвідомлення власної єдності у справі державного будівництва. Завдання кожного громадянина – проявляти повагу до державної мови, послуговуватись нею та залучати у діяльності різноманітних соціальних інститутів.

1. Котляр Ю. В. Мова у формуванні ментальності населення півдня України. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/393852.pdf>.

2. Лопушинський І. П. Рідна мова як важливий чинник консолідації української нації. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/philo/05lipkun.pdf>.

3. Яворська І. Українська мова як чинник національної ідентичності: ретроспективний огляд. URL: <https://www.religion.in.ua/main/history/12688-ukrayinska-mova-yak-chinnik-nacionalnoyi-identichnosti-retrospektivnij-oglyad.html>.

Слободян Вікторія Дмитрівна
здобувачка вищої освіти 3-го курсу,
група ЮД-849, юридичний факультет
Науковий керівник:
Руських Ірина Валеріївна,
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

МОВА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОСНОВА САМОЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Мовне питання є одним із найважливіших у сучасному філософському, правовому та соціальному вимірах, оскільки саме через мову акумулюються можливості свідомості людини як її генетичної ознаки. Мова – це основоположна гарантія національної безпеки, територіальної цілісності, національної свідомості та історичної пам'яті. Вона постає як унікальна характеристика людини та людського суспільства. Існування нації і народу зумовлюється духовним потенціалом феномену мови і культури, ними живиться і конфігурується.

Відомий український філософ мови та психолінгвіст О. Потебня вважав, що слово містить в собі не лише сутність предмету чи явища, а й фіксує ретроспективний досвід людства, його розвиток у слові. Мовна єдність найміцніше згуртовує націю, усе інше – вторинне. Найбільш певна і єдина ознака, за якою ми упізнаємо народ – єдність мови [1, с. 187].

Мова є важливою умовою існування етносу. Вона знаходить свій вияв у збереженні національного колориту та ідентичності, у піснях, літературі,